

Для кращого порівняння у дослідну і контрольну групи були відібрані тварини-аналоги за віком, породністю та іншими показниками. Кожного бугая використовували один раз у шість-сім днів. Кількість еякулятів, які при цьому одержували, залежала від потреб закріплених за даним бугаем господарств і становила в середньому 2—3, а іноді й більш, що є недоліком статевої експлуатації, тому на племстанції запроваджується методика глибокого заморожування сперми, що створить можливість рівномірного використання тварин.

Таблиця 1

Дані бугаїв-плідників дослідної групи

№ п.п.	Кличка бугая та інвентарний номер	Порода	Рік та місяць народження	Жива вага, кг	Діагноз	Введено АТЦС-ВРХ в титрованих одиницях		
						30. III	2. IV	5. IV
Дослідна група								
1	Мак 8968	білоголова українська	1967.III	910	зниження активності статевих рефлексів	8		
2	Окунь 9530	білоголова українська	1969.III	790	зниження активності статевих рефлексів	8		
3	Зальот 8419	білоголова українська	1969.VI	770	зниження активності статевих рефлексів	8	8	
4	Рекорд 182	голландська	1967.XI	980	зниження активності статевих рефлексів	8	8	
5	Ікс 661	чорноряба	1971.III	470	зниження показників спермопродукції	8	8	8
6	Левкой 313	білоголова українська	1966.IX	1000	зниження активності статевих рефлексів та показників спермопродукції	8	8	8
7	Крокет 7943	білоголова українська	1968.VII	890	зниження активності статевих рефлексів	16	16	

Еякуляти ми одержували за загальноприйнятою методикою: у штучну вагіну; при лабораторних дослідженнях визначали об'єм (в мл), концентрацію спермій (в млрд. в 1 мл) визначали методом фотоелектроколориметрії, активність — методом мікроскопії залежно від кількості спермій, які мали поступальний рух: так, наприклад, якщо 80% спермій мали поступальний рух, — активність оцінювалась у 8 балів і т. д. Показники спермопродукції бугаїв-плідників дослідної і контрольної груп ми враховували протягом одного місяця підготовчого періоду (березень) і одного місяця дослідного періоду (квітень). Одержані дані наведені в табл. 2. Показники активності статевих рефлексів, зокрема кількості садок на один еякулят, нами враховувались протягом 10 днів підготовчого і 20 днів дослідного періодів.

У зв'язку з тим, що бугай Левкой був вибракуваний ще в підготовчий період і майже не використовувався — дані його спермопродукції у табл. 2 не наведені, стимулюючого ефекту від введення йому АТЦС-ВРХ ми не спостерігали.

Нами була використана АТЦС-ВРХ з титром специфічних комплементз'язуючих антитіл 1:160, отже, як зазначено в табл. 1, разова доза становила 1/20 (8 титрових одиниць) або 1/10 (16 титрових одиниць) мл цільної сироватки. Перед ін'єкціями сироватку розводили 1:10 стерильним фізіологічним розчином і вводили внутрим'язово. Ніяких ускладнень після введення АТЦС-ВРХ, одержаної шляхом імунізації кроликів, ми не спостерігали, хоч всім бугаям 27.XII 1972 р. було введено по 5 мл протиящурної формолвакцини, одержаної теж на кроликах, отже бугаї були сенсифіковані до кролячих тканин.

Характеризуючи дані спермопродукції бугаїв-плідників, наведені в табл. 2, слід відзначити, що якість еякулятів у великій мірі залежить від інтенсивності статевої експлуатації бугаїв: як недостатнє, так і, особливо, надмірне використання тварин негативно впливає на показники їх спермопродукції. Невелика кількість одержаних протягом місяця від окремих бугаїв еякулятів пояснюється незначними потребами господарств, повноцінності еякулятів, відпочинком бугаїв, а іноді й їх захворюваннями: так, Окунь після 11.IV не використовувався у зв'язку з захворюванням (перитоніт, нефрит). Ось

Таблиця 2
Спермопродукція бугаїв-плідників дослідної і контрольної груп за підготовчий (I)
і дослідний (II) періоди

Клячка бугає	Період	Одержано еякулятів	Кількість садок на еякулят	Загальний об'єм еякулятів (мл)	Середня концентрація сперми (млрд./мл)	Загальна кількість спермій (млрд.)	Середня активність (у балах)	Загальна кількість активних спермій (млрд.)
Дослідна група								
Мак	I	7	10,5	29	1,03	30	8	24
	II	11	1,6	54	1,24	67,2	8,3	55,96
Окунь	I	8	7,5	44	1,27	56	8	44,8
	II	6	2	28	1,25	35	8,5	29,75
Зальот	I	7	4	22	0,87	19,1	8	15,28
	II	9	1,6	37	0,95	35,2	8	28,16
Рекорд	I	13	2,2	59	1,03	60,9	8	50,15
	II	12	1,1	63,5	0,8	50,45	8	40,36
Ікс	I	8	1,3	3(+24)	0,5	1,5	8	1,2
	II	10	1,4	13(+16)	0,5	6,5	7,5	4,88
Крокет	I	7	2,7	20,5	1,38	28,2	8	22,56
	II	10	2,1	31	1,22	37,8	8	30,24
Контрольна група								
Компас	I	9	1,4	35	1,12	39,2	8	31,36
	II	15	1,8	61	0,98	60	8	48
Якор	I	7	1	38	0,65	24,7	8	19,76
	II	7	3,2	25(+10)	0,7	17,5	8	14
Кіпарис	I	4	2,5	23	0,99	22,9	8	18,32
	II	14	2,1	62	0,9	55,6	8	44,48
Снайпер	I	11	1,5	31	1,1	34,2	8	27,36
	II	15	1,7	43	1,15	49,3	8	39,44
Інмус	I	15	2	64	0,85	54,4	8	43,52
	II	11	3,4	38	0,8	29,9	8	23,92
Колокол	I	4	4	28	1,44	40,4	8	32,32
	II	13	2	48,5	1,06	51,15	8	40,92

Примітка. Числа в дужках означають об'єм некондиційного еякуляту.

чому з середніх даних спермопродукції, наведених у табл. 2, досить важко зробити висновки щодо характеру змін показників спермопродукції у тварин дослідної і контрольної груп. Старанний аналіз конкретних показників кожного еякуляту бугаїв дослідної і контрольної груп протягом одного місяця до і одного місяця після ін'єкції АТЦС-ВРХ показав, що у бугаїв Мака і Зальота після введення цитосироватки мало місце поліпшення показників спермопродукції, яке тривало близько 10 днів. Дані спермопродукції цих бугаїв (у перерахунку на один еякулят) наведені на рисунку.

Такий об'єктивний показник активності статевих рефлексів, як кількість садок, зроблених для одержання одного еякуляту, після ін'єкції АТЦС-ВРХ поліпшився у п'яти бугаїв дослідної групи (Мак, Окунь, Зальот, Рекорд, Крокет), тоді як у контрольній групі поліпшення цього показника мало місце лише у двох бугаїв (Кіпарис, Колокол). Як зазначалось, активність статевих рефлексів враховувалась нами протягом 20 днів дослідного періоду, тобто до 20 квітня; перевірка в травні показала, що активуюча дія ін'єкції АТЦС-ВРХ тривала кілька тижнів.